

13/5

Tillsättningen av historieprofessuren

vid Stockholms högskola klandras av Expressen från flera synpunkter: under den förberedande proceduren har tveklaktiga manövrer ägt rum, den utnämnde, docent Höjer, anklagas för skilda blamager, högskolan blir ett konservativt centrum. Att en tidning uppträder som översakkunnig i fråga om forskare vilkas insatser genomgående fått höga vitsord av specialister är olämpligt — denna fula vana grasserade för några årtionden sedan, men tycks nu på de flesta håll vara bortlagd. Än mera olämpligt är att göra en vetenskapsmans partiställning till bedömningsgrund för professur. Den förutsägelse med vilken artikeln avslutas — enligt vilken "samlingsstudierna vid Stockholms en gång drömda akademi för fri och förutsättningslös forskning kommer att ligga fast i händerna inte hos våra främsta forskare, men väl hos våra mest konservativa och traditionsbundna historiker" — är lika oriktig som löjeväckande. En annan sak är att vissa moment i tillsättningsförfarandet kan ge anledning till erinringar, men diskussionen på denna punkt borde i så fall ha öppnats tidigare.

I Dagens Nyheter har tidigare påpekats att rekryteringen av utrikesförvaltningen är högst medelmåttig, att inom detta departement finns ungefär lika många chefsposter som nybörjarposter, att praktiskt taget inga personer utanför karriären intas på högre poster, att fördenskull nästan alla antagna avancerar till chefsposter och att alltså chefsposterna — och de högre posterna över huvud — till stor del måste innehållas av personer som inom andra förvaltningsgrenar skulle anses ha utomordentligt svag kompetens. Följden härav blir att särskilt i mindre och mera avlägsna länder Sverige ofta är ytterligt svagt representerat, trots att dessa platser vid anslagskrav och i den officiella debatten över huvud tillerkänns en synnerligen stor betydelse. Här finns en disproportion mellan ställning och kompetens som torde vara okänd inom den svenska förvaltningen i övrigt; den observeras inte därför att diplomatin har föga beröring med allmänheten och till stor del arbetar bakom de väldiga avståndens järnridå. Härtill kommer att de jämförelsevis få posterna av verklig politisk vikt merendels innehålls av högt kvalificerade personer; kritiken av utrikesförvaltningens genomsnitt innebär intet bestridande av att ett antal lysande begåvningar här är verksamma.

De ekonomiska förmåner som följer med dessa poster skall i första hand belysas genom en sammanställning av några stickprov. Siffrorna här nedan anger beskikningschefernas, rådens och sekreterarnas sammanlagda penninginkomster från staten i vissa huvudstäder; ett (b) anger om fri bostad därutöver står till förfogande, värdet av denna förmån uppgår

D • N
14/5 1950

Den bäst betalda av karriärer

ofta till åtskilliga tiotusental kronor.

	Chef	Råd	Sekr.
Köpenhamn	61.000 (b)	36.000 (b)	—
Lissabon	54.000 (b)	—	—
Aten	57.000	—	—
Rom	85.000 (b)	49.000	—
Havanna	85.000	—	—
Washington	156.000 (b)	84.000	59.000
Rio de Janeiro	113.000 (b)	90.000	62.000

Dessa siffror ger emellertid en alltför anspråkslös bild av förmånerna. Det måste ihågkommas att större delen av inkomsten — ofta så gott som hela inkomsten — är helt skattefri och att kommunalskatt ej alls utgår. Omräknar man löneförmånerna med hänsyn härtill — dvs. jämför dem med inkomster i Sverige —, har exempelvis beskikningscheferna i Aten, Rom, Rio de Janeiro och Washington löner på respektive något sådant som 120.000, 200.000, 300.000 och 400.000; värdet av den fria bostaden är då inte medräknat. Härtill kommer andra förmåner: anslag för resor och dagtraktamenten utanför tjänsteorten, tullfrihet vid import — vilket i hög grad förbilligar representationen —, ofta också utöver vad som förut nämnts förmåner i samband med penningvärdets förändringar (utbetalning i guldvaluta jämte möjlighet att växla på den fria börsen).

Detta innebär att de svenska diplomaterna i utlandet i stor utsträckning kan leva på en lyxös standard som i Sverige är otänkbar för alla löntagare och möjlig blott för ett fåtal kapitalister som förbrukar sitt kapital. Även de yngre tjänstemännen uppnår i många fall inkomster som är okända bland svenska löntagare. Det är en given sak att en 35–40-årig sekreterare oftast har högre lön än alla svenska ämbetsmän, in-

klusive statsministern och de högst betalda generaldirektörerna.

Självfallet är att relativt höga inkomster är behövliga för diplomater utomlands och att en viss disproportion mellan dessa löner och svenska ämbetsmannalöner därför är motiverad. Men det kan ifrågasättas om denna lyxstandard för diplomatins tjänstemän — som i annan svensk förvaltning oftast skulle sluta som aktuarier eller byråchefer — inte är direkt skadlig. Den innebär i många fall att umgänget begränsas, och måste begränsas, till andra diplomater på samma inkomstnivå och till en liten krets av förmögna personer i det främmande landet. Hela umgängessättet tenderar att bli av en typ som med den fortskridande sociala utjämningen eljest har försvunnit — en oavbruten följd av luncher och middagar —, ett slags festlig rutin, som liksom all annan rutin blir tråkig och slitande. För de diplomater som har mycket att göra blir genren alltför ansträngande, för de andra blir den definitivt förs lödande.

De täta förflyttningarna bidrar efter all sannolikhet till det dåliga resultatet. Enligt uppgifter från utrikesdepartementet tjänstgör en diplomat innan han blir minister i regel på åtta–tio platser utomlands, vartill kommer längre eller kortare perioder i Stockholm. Även ministrarna blir stundom förflyttade från plats till plats; för att få en verkligt duktig person till den post där han behövs eller för att få en oskicklig person till en post där han gör minsta möjliga skada krävs ofta en hel serie omkastningar, som för de oinvigda ter sig mystiska. Enbart flyttningsersättningarna uppgick under budgetåret 1945–1946 till nära 600.000 kronor. Då posterna genomsnittligt innehålls omkring tre år — ofta mindre — uppstår hos de mindre energiska en naturlig känsla av att det är meningslöst att söka lära sig landets språk eller att över huvud skaffa sig specialiserade kunskaper. Samtalen inom den lilla staben av diplomater och societet kräver blott samma skvallerteknik som i en svensk småstad, och det är möjligt att resa från plats till plats under hela livet utan att tillägna sig